

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
EGÉSZ ÉVRE 16.— K | FÉL ÉVRE 8.— K
NEGYED ÉVRE 4.— K

FŐSZERKESZTŐ:
DR. BISCHITZ BÉLA
ÜGYVÉD.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, V., SAS-UTCA 20.
TELEFON 108-00.
HIRDETÉSEK IIIII. SZÁMÍTÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT.

Bánya- és kohóiparunk az 1912. évben.

A B. és K. Lapok múlt évi, utolsó számában jelent meg szokás szerint *Wahlner Atadír* min. tanácsos statisztikai monografiája, amely a mi, szegény szakirodalmunkban nevezetes eseményszámba megy.

Ez a monografia, amely 359 lapra terjed, a legújabb képét adja bánya- és kohóiparunk 1912. évi állapotának. Aki a *Wahlner*-féle statisztikai monografiákat figyelemmel áttanulmányozza, feltűnik annak, hogy az illusztris szerző szinte páratlan szeretettel írta meg a tárgyát. Ennek köszönhető aztán, hogy ez a mű megismerhető minden évben becsebbnél-becsebb adatokkal bővíül.

E legutóbbi monográfia is sok új, érdekes vonást tartalmaz, sok olyan éles következtetést rejt magában, amelyet örömmel tesz magáévá úgy a szakember, mint a bánya- és kohóipar gazdasági föllendülésén fáradozó üzletember.

E testes kötetnek áttanulmányozása sok időt igényel, de az érdeklődő kárpótolva érzi magát a ráfordított fáradságért.

A monográfia tíz részre oszlik.

Mi itt, sajnos, a rendelkezésünkre álló térhez képest, a nagyértékű kötetrel csak igen vázlatosan foglalkozhatunk. Mégis, úgy hisszük, olvasóink érdekében cselekszünk, ha e monográfiából kiválogatunk néhány fontosabb adatot, amelyet a gyakorlati életben könnyen észben lehet tartani.

I. Általános kritikai ismertetés. Ebben a részben élelméjü boncolását látjuk bányászatunk és kohászatunk állapotának.

Érdekes összeállítás van itt a két iparág által közvetített értékforgalomra, amely 1912-ben 2047 mil K volt. Tíz évvel ezelőtt 103, 1868-ban pedig csak 33.1 mil. K.

A világ szénfogyasztásával össze van hasonlítva a mi fogyasztásunk, s ez 1912-ben 135 mil. q.

Bányáink 95,872.754 q termelnek. Behozatal 140,894.126 q, kivitel csak 3,280.770 q.

Egészségtelen állapot, hogy egy széngazdag országban ilyen nagy érték menjen külföldre. Szénbányáink 1912-ben kevés kivétellel termelőképességüket kimerítették. Szerző szerint az erdélyi földgáz nagyobbarányu felhasználásával éppen a jobbminőségű külföldi szenet lehetne kiszorítani az országból.

Az olcsó szén az iparfejlesztés elengedhetetlen tényezője. Külföldi szénrel iparunkat a kívánt módon kifejleszteni nem lehet.

II. Új feltárások és új berendezések. Ebben a részben a nagyobb üzemek menetének, fejlődésének,

vagyis tulajdonkép bányászatunk és kohászatunk 1912. évi története van bányahatósági kerületek szerint leírva.

Megállapítható, hogy e két iparág a tárgyalt évben is sokat fejlődött. Újabb előkészületek történtek ugyszólván majdnem minden termelési ágban.

Nagyobb beruházások majdnem minden téren s ez bányászatunk és kohászatunk jövő fejlődésének biztos záloga.

Ez új feltárásoktól és berendezésektől főként a barnaszén és vas termelés növekedése várható.

III. A bányászat térbeli kiterjedése. 1912. év végén 108.869 04 ha. terület volt adományozásilag lefoglalva az egész országban. Ebből bányatelkekre 98.065.75 ha., külmértékekre pedig 10.803.29 ha. esik. A kincstár 13.674.48 ha. t., a magánosok adományozott területe pedig 95.194.56 ha. t. teszen ki.

Legtöbbet adományoztak a nagybányai bányakapitányság kerületében, összesen 715.72 ha. t.

A zártkutatómányok száma 89 048 volt; ebből 136.931 a kincstár, 52.117 pedig magánosok birtokában volt. Az 1911. évihez képest a zártkutatómányok száma 5370-nel lett kevesebb. Az apadás arra vezethető vissza, hogy a kincstár az 1911. évi VI. t.-c. folyománya képen petroleumra és földgázra bejelentett zártkutatómányait felhagyta, a magán zártkutatómányosok nagyrésze pedig a pénzválság és az állam szénterület keresésének megszűnte miatt hagyta föl zártkutatómányait.

Ellenben növekedett a vasra bejelentett zártkutatómányok száma, ami a megélenkül vasérc kereslettel áll szükségszerű kapcsolatban.

Ez a fejezet azután beszámol az ország különböző részén végzett kutatási munkákról, melyek közül kétségtelenül legérdekesebb a kincstár földgáz kutatása.

A vasérc kutatást kivéve, minden kutatási irányzatban visszaesés mutatkozik a tárgyalt évben. Itt mintegy 28.6% növekedést találunk.

A bejelentett zártkutatómányok természetesen nem jelzik teljesen a komoly kutatás mértékét, mert amint tudjuk nálunk még igen tág tér nyílik a szédelgő bányaspekulációnak, amelynek egyik alapja a zártkutatómányokkal üzött szédelgés is.

IV. Szállítópályák, üzemi készülékek. Két év óta ez a fejezet is teljesen megváltozott *Wahlner* statisztikájában.

A mostani kimutatás, a régi és elavult helyett, alkalmas bányászatunk és kohászatunk műszaki állapotának, technikai fejlettségének a föltüntetésére.

Mint érdekes adatok, a következők közölhetők ebből a fejezetből.

A külszíni bányavasutak hossza 1,211.744 m., a földalattiaké pedig 1,501.196 m.

A függőleges aknaák száma 265, mélységük 34.780 m.

Lejtős akna van összesen 77, hosszuk 15.894 m.

Gőzkazán 780 van és fűtőfelületük 71.756 m².

A 855 gőzgép 108.621 effektív H. P.-t képvisel.

Vizerőgép van 693 s ezek 6101 effektív H. P.-t adnak megközelítőleg.

A 107 légsűrítőgép 10.302 H. P.-s. A légsűrítő gépek teljesítménye 1736 ; 9 perc m³.

Tüzelőanyag elfogyott : 77.026 m. fa ; 25.411 m. faszén ; 5.900.917 q ásványszén ; 2476.3 q koks ; 6694.5 q ásványolaj ; 30.375.4 q benzin ; 559,671.500 m. torokgáz.

V. Műszaki tiszték és altiszték száma. Tanulóság megjegyezni, hogy hány műszaki tiszt és altiszt felügyelete alatt van bányászatunk és kohászatunk.

Van összesen 404 főiskolát végzett és 161 főiskolát nem végzett műszaki tiszt. Összesen tehát 565.

A 2174 altiszt közül 797 szakiskolát végzett, 1374 pedig szakiskolát nem végzett.

VI. A munkások száma és keresete. A kritikai méltatás elismeri, hogy bányászatunk és kohászatunk legégetőbb problémája a munkáskérdés.

Munkásságunk meglehetősen mobilizálva van és erősen hajlik a kivándorlásra. A munkáskérdést megoldani csak helyes kolonizálással és a vállalatok nagyobb áldozatkészségével lehet.

A 74.347 férfi közül 27.049 a külszínen, 47.298 pedig a föld alatt van foglalkoztatva.

Nő 1430 dolgozik a külszínen.

A 16 éven aluli gyermekek száma 4632, ezek közül 3148 a napvilágon, 1484 pedig a bányában dolgozik.

Az összes munkáslétszám 80.409, ebből 31.627 dolgozik a külszínen, 48.782 pedig a bányában.

Egy vājár átlagos műszakkereset az államnál 353.8 fill., magánosoknál 424.3 fill.

A férfi átlagos műszakkeresete az államnál 264.5 fill., a magánosoknál pedig 333.2 fill.

Az átlagos évi vājár kereset a kincstárnál 1007.7 K, a magánosoknál 1242.5 K.

A férfi átlagosan keres a kincstárnál egy évben 750.5 K, a magánosok bányáinál pedig 962.2 K-t.

VII. Balesetek. A balesetek tekintetében az országos átlag jobb, mint a megelőző években.

Ez onnan van kétségtelenül, hogy a tárgyalt évben tömeges bányaszerencsétlenség nem fordult elő.

A balesetek csökkenésében bizonyos szerepe van a modern technikai felszerelések szaporodásának és a fokozottabb hatósági felügyeletnek is.

Halálos baleset volt 105 ; 17 a kincstári, 88 a magánbányáknál.

Harminc napon túl gyógyuló súlyos baleset történt 436 és pedig 45 a kincstári, 391 a magánbányáknál.

A 30 napon belül gyógyuló balesetek száma 977, ebből 112 a kincstári, 835 pedig a magánbányászatra és kohászatra esik.

Összesen 1488 súlyos és halálos baleset történt ; 174 a kincstárnál, 1314 a magánosoknál.

Az országos átlagból 1000 munkásra esik 1.65 halálos baleset és 14.33 nyolc napon túl gyógyuló súlyos baleset.

Igen tanulóságos az egyes baleset okfejtő leírása, nemkülönben az egyes üzemzavarok és veszélyes eseményeké is, ez utóbbiak most először vannak benne a monográfiában.

VIII. Társépítkezések. Az egész országban összesen 27 kincstári és 103 magán társáda van.

Ezeknek összes vagyona 44,319,044.40 K.

A munkaadó hozzájárulása a kincstári társépítkezéseknél 147.8%, a magán társádaéknál 45.9%-a a munkások hozzájárulásának.

Ha azonban a Szab. o. m. ávt-ot nem számítjuk, akkor az utóbbi csak 32.4%.

Egy végellátásban levő férfi munkás nyugbére a kincstárnál 388.6 K, a magánosoknál pedig 356.3 K.

IX. Termelés. A termelés összes értéke 204,748,870.80 K. Mi itt csak a főbb termelési eredményeket adjuk. Termeltek 1912-ben : 2,851.708 kg. aranyat 9,353,556.38 K ; 10,781.764 kg. ezüstöt 1,023,277.51 K ; 2,417.790 q. rezet 379,430.70 K ; 16,053.560 q. ólmot 680,959.87 K ; 81,313,071 q. barnaszenet 78,974,260.99 K ; 10,790,968 q. fekete kőszén 13,661,317.88 K ; 1,185,054.5 q. brikettet 2,198,848.21 K ; 5,416,589 q. finomított nyersvasat 44,434,089.12 K ; 111.797 q. öntött nyersvasat 2,013,070.77 korona értékben. Külföldre szállítottak 5,915.859 q vasércet 5,650,660.35 K értékben. A nyerskőolaj termés 27.933 q volt s értéke 211,890.60 K. Kőszén 3,097,582.27 q termeltek, ennek értéke 36,918,627.89 K-t tett ki.

X. Bányáilleték és bányaadó. Az 1912. évre kivetett bányamértékilleték 183,523.85 K, a zártkutatómányi illeték 452,646 K, a bányajövedelmi adó pedig 1,067,326.86 K.

A bányászati közigazgatás 423,333.39 K-ba kerül az államnál s így csak 66.5%-át költik el az erre a célra rendelt állami jövedelemnek.

Kivánatos volna, hogy az állam ne takarékoskodna a bányászati közigazgatáson, hanem helyezze azt teljesen modern alapra.

Wahner Aladár monográfiája kétségtelenül igen alapos munka, s minden sorából kiárad a tárgyrajongó szeretete.

Ugy tudjuk, hogy rengeteg elfoglaltsága mellett, ezeket a monográfiákat ugyszólván csaknem minden segítség nélkül maga dolgozza ki a bányászati közigazgatási osztály kitérő előadója.

Máshelyen az ilyen nagy munkára három-négy ember is van.

Kivánatos volna, hogy ezután ebbe a kimerítő monográfiába a *biztosító lámpák száma is* fölvetésnek és adatok lennének benne az *egyes bányák mentő felszerelésére is*.

Azután még egy szerény megjegyzésünk volna.

Egy ilyen becses és országos érdekű munkának nem értjük, hogy miért kell a *Bányászati és Kohászati Lapok* utolsó számában eldugva lenni?

Ez a lap csak korlátolt példányszámban jelenik meg, könyvtárak forgalomba nem kerül s így az ország nagyértékű két iparágának statisztikája teljesen el van rejtve akaratlanul is a nagy közönség elől.

A monográfiának külön kiadásban kellene megjelenni.

Igy már az év közepén közölhető volna.

Szükséges lenne, hogy ez a mű egyidejűleg leg alább német nyelven is megjelenne, így a külföld alig tud valamit bányászatunkról és kohászatunkról.

Egy ilyen igazán becses művet, amelynek nem csak gazdasági, hanem nagy történelmi értéke is van, igen-igen nagy kár véka alá rejtteni! . . .

A bányahatósági tisztviselők második országos szaktanácskozása.

(VII. folytatás.)

XX. Van-e helye a munkások béréből a bérfizetést megelőzően, már a bérjegyzékben eszközölt oly levonásnak, amely a munkásnak a fogyasztási szövetkezetnél igénybe vett hiteléből származnak, tekintettel arra, hogy a fogyasztási szövetkezetté alakult élelmiszerárakra a bányahatósági felügyelet ki nem terjed?

Az 1901. évi 924. s 1902. évi 78961. valamint 1905. évi 89270. számú P. M. rendeletekkel a bányahatóság szorgos köteletségévé tétetett a bányaadományon gyökerező jog alapján fenntartott élelmiszeri raktáraknak ellenőrzése, mivel csakis, ha ezen élelmiszer raktárak mindenben megfelelnek fennebbi rendeleteknek, engedhető meg az élelmiszeráraknál fennálló hitelnek a bérfizetésnél a keresetből való levonása.

Egyes ily élelmiszerárak azonban fogyasztási szövetkezetekké alakultak át, melyekre a bányahatóság felügyeleti hatásköre ki nem terjed. Az élvezett hitel azonban a szövetkezet javára jelenleg is a munkások béréből a bérfizetésnél levonatik. Miután e téren is fennmerülnek panaszok, helyénvaló-e a szövetkezet javára történt levonás s megengedhető e?

*A szaktanácskozmányon élénk vita után az a vélemény alakult ki, hogy az ált. bányatörvény 131. §. g. pontjában szabályozott élelmiszeri levonásokon kívül panasz fölmerülte esetén, semmi más levonást nem lehet eszközölni.**

Ezekkel a pontokkal a tárgysorozat kimerülvén, elnök felteszi a kérdést, hogy a szaktanácskozmány kíván-e az esetleges és új tárgyalásra fölvetett kérdésekkel is foglalkozni?

A szaktanácskozmány igenlő határozata után Tassonyi Ernő bányaesküdt kéri a szaktanácskozmányt, hogy az esetleges tárgyalásra fölvetett „Az új angol szénbányatörvény (The Coal Mines Act 1911.) biztonossági intézkedései”-ről szóló szabad előadását az idő előrehaladottságára és az anyag nagyterjedelmére való tekintettel a jövő évi szaktanácskozmányon tartassa meg.

A szaktanácskozmány előadó kérését teljesíti.

XXI. Megszökött bányamunkások visszavezettetésének kérdése fölterjesztés alatt lévén, a szaktanácskozmány nem óhajt vele foglalkozni

XXII. Bányamunkáknak vállalkozói munkásokkal való végeztetésén k ügye, valamint

XXIII. A bányamunkások biztosítása a társaságok keretében, tekintettel az 1907. évi XIX. t. c. határozmányaira volna-e keresztülvendő? — A XIX., illetve V. pont alatt tárgyalattatott.

XXIV. Hivatalszolgái és díjnoki állásoknak a vezető bányakapitány által való betöltésének kérdése.

** A pénzügyminiszteriumnak 1913 október hó -án kelt 1091. számú rendelete a levonásokat megengedi a bányamunkások fogyasztási szövetkezeteitől vásárolt mindennemű tartozásoknál.*

Ez ellentétben látszik lenni a szaktanácskozmány előadó felvetésével.

Rúth Ferenc bányabiztos előadásának meghallgatása után, a szaktanácskozmány utal arra, hogy ebben a tárgyban a pénzügyminiszterium már döntött, tehát a bányakapitányságnak nem lehet joga díjnokot vagy hivatalszolgát kinevezni.

XXV. Balajthy Barnabás bányakapitány részletesen indokolt következő javaslatát: Mondja ki a szaktanácskozmány, hogy mindazokban az esetekben, amelyekben az elbocsátással társasági szerzett igények elvesztése jár: a bányamunkások csak fegyelmi úton, az előzetes vizsgálat iratainak bemutatása és bányakapitánysági jóváhagyás után bocsátandók el.

A szaktanácskozmány a javaslatot egyhangulag elfogadja.

XXVI. Dr. Hajdu Lajos főbányabiztos indítványozza, hogy a következő szaktanácskozmányokra a nyugalomba vonult bányahatósági szaktisztviselőket is hívják meg.

A szaktanácskozmány az indítványt elfogadja s indítványtevőt megbizsa azzal, hogy a jövőben e határozat szerint járjon el s egyuttal kéri főtitkárát, hogy az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek a tanácskozási terem szíves átengedéséért tolmácsolja a szaktanácskozmány köszönetét.

A tárgysorozat ezzel teljesen kimerítettvén, elnök kéri, hogy van-e valakinek még valamely indítványa?

Szólásra senki sem jelentkezővén, elnök a tanácskozás befejezése előtt kéri Balajthy Barnabás bányakapitányt és Albert Ferenc főbányabiztosot, hogy a jegyzőkönyvet hitelesítsék.

Ezután Madán Ferenc elnök őszinte örömmel megköszöni azt a meleg érdeklődést és odaadó kitartó buzgalmat, melyet a szaktársak e szaktanácskozmány tartama alatt is kivétel nélkül tanusítottak. Ez az ügy iránti lankadatlan lelkesedés biztos záloga annak, hogy a kitűzött célt nemcsak megközelítjük, hanem el is fogjuk érni. Ő saját maga is minden igyekezetét, lelkesedését és tetterjét kezdettől fogva azzal a szent meggyőződéssel bocsátotta és továbbra is a legnagyobb örömmel bocsátja rendelkezésre, hogy közös munkánkkal nemcsak a magyar bányászati, hanem hazánkban is használunk.

Általános lelkesedés közepett Balajthy Barnabás bányakapitány indítványozza, hogy az elnöknek a szaktanácskozmány iránti meleg érdeklődéséért, bölcs vezetéséért és fáradságát nem ismerő buzgalmaért, továbbá dr. Hajdu Lajos főtitkárnak e szaktanács-

kozmány előkészítése körül kifejtett munkálkodásáért és a szaktanácskozmány sikerének önfeláldozó biztosításáért s általában az egész tisztikarnak a szaktanácskozmány fejezte ki elismerését és köszönetét.

A szaktanácskozmány az indítványt egyhangu lelkesedéssel elfogadja s hálás köszönetének őszinte kifejezését jegyzőkönyvileg megörökíti.

Budapest, 1913 évi június hó 18-án.

Madán Ferenc s. k., **Tassonyi Ernő** s. k.,
elnök. jegyző.

Hitelesítjük:

Balajthy Barnabás s. k. **Albert Ferenc** s. k.

HAZAI HIREK.

Kinevezés. Őfelsége a pénzügyminiszter előterjesztésére *Grillusz* Emil főbányatanácsosnak és selmeci bányagazgatónak a miniszteri tanácsosi címet és jellegét díjmentesen adományozta.

Halálozás. *Nickl* János kir. főbányatanácsos, a zalatnai m. kir. főbányahivatal főnöke, január hó 15 én, életének 55-ik évében elhunyt. *Nickl* csak nemrégiben foglalta el *Kurowszky* Zsigmond örökét Zalánán, ahová Selmecbányáról helyezték át. Korábban az abrudbányai bánya- és fémbevéltőhivatal főnöke volt s értékes munkásságának nagyrészt ott töltötte el.

A Bányászati és Kohászati Egyesület pályázatai. Az alább felsorolt tételek kidolgozására az egyesület pályázatot hirdet; a pályamunkák, vagy azok tervezetei, egyes kidolgozott fejezetei vagy szakaszai benyújtásának határideje ez évi július hó 15-ike. I. tétel: A vízszintes és mérsékelt emelkedő bányaszállítás eszközei, azok gazdaságos használata különböző bányaviszonyok tekintetbe vételével. A pályamunka jutalma az *Ullmann Adolf* nevét viselő 1000 koronás pályadíj. II. tétel: Gázgenerátor szerkezetek és azok üzemeredményei a magyar apró barnaszén földolgozására való tekintettel. Jutalma egy magát megnevezni nem akaró adományozó dija. III. tétel: A magyar bánya- és kohóművek fa- és fatermékbeli szükségletének ellátása. Jutalma a *Pollacsek* és *Scheiber* olimpiai faipar részvénytársaság nevét viselő 1000 koronás pályadíj. IV. tétel: A földgáz összetétele, tulajdonságai és ipari kihasználása, különös tekintettel hazai viszonyainkra; a földgáz geológiai előfordulása és fölkkutatása hazai viszonyaink szem előtt tartásával. A pályamunka legalább tíz nyomtatott ivre terjedjen. Jutalma a *Jánosi Engel Gyula* és *József* nevét viselő 1000 koronás pályadíj. V. tétel: Népszerű elektrotechnikai kézikönyv, különös tekintettel a bányászat és kohászat igényeire. A munka két részből álljon. Az első rész tartalmazza az elektromosság rövid elméletét és különböző alkalmazásainak leírását, azoknak a műszaki berendezéseknek és felszereléseknek ismertetését, melyek az elektromossággal összefüggésben állnak, különös tekintettel a bányászat és kohászat gyakorlati céljaira és gyakorlati adatokat és táblázatokat foglaljon magában. A második rész tartalma főbb vonásaiban a következő legyen bányászati és kohászati üzemeknél a villamos berendezésekre vonatkozó biztonsági rendszabályok rövid kivonata és a jövőben még kiadandó ilyen rendszabályok tervezete. Jutalma a *Ganz* féle villamos részvénytársaság nevét viselő 1000 koronás pályadíj.

A Hitelbank földgázvállalata. A „Methana“ földgáz tanulmányi r.-t. a múlt héten tartotta *Ullmann Adolf*, főrendiházi tag elnöklésével alakuló közgyűlését a Magyar Általános Hitelbank helyiségeiben. A vállalat alaptőkéje ötszázezer korona s célja a földgáznak kémiai-technikai célokra, nevezetesen nitrátok, mint salétrom, sósav, chloridok, natron-salétrom és más kémiai termékek előállítására való felhasználásának és azok értékesítésének tanulmányozása. A vállalat *Kissármáson* telepet létesített, ahol az idevágó tanulmányi kísérleteket fogják végezni, melyeknek sikerülte esetén megalapítják a fenti termékeket nagyban előállító vállalatot. Az igazgatóság tagjaivá *Bolz Keresztély*, báró *Kornfeld Pál*, gróf *Serényi Béla*, *Vörös László* és dr. *Wagner Ödön*; a felügyelő-bizottság tagjaivá pedig dr. *Brüll* Dániel, *Freund Géza* és *Hönig Lajos* választottak meg. Az igazgatóságnak a közgyűlést követőleg tartott alakuló ülésén gróf *Serényi Bélát* az igazgatóság elnökévé választották meg. Az igazgatóság a kísérletek megkezdésére több bel- és külföldi, kiváló szakférfiakból álló műszaki bizottságot nevezett ki.

Az egbelli petroleum. Mult számunkban irtunk már arról, hogy Egbellen az egyik furólyuk 170 méter mélységben petroleumforrást nyitott meg, amelyből bőségesen ömlik az olaj. A múlt héten több waggonra való olajat indítottak az egbelli állomásról Pozsony felé. A nyers kőolaj vegyi összetétele még nem ismeretes, de a folyadék zöldesfekete színéből arra következtetnek, hogy nagy százalék kátrányanyag van benne. A petroleum voltát kétségtelenné teszik természeti sajátságai. Szaga igen erős s teljesen a petroleumra emlékeztet, a földön elöntve meggyújtható, vastagabb rétegben nem ég, de a beleje dugott kanóc meggyújtva erős füsttel ég és teljesen felszivja az edényben lévő folyadékot. Az egbelli állomásról legközelebb új sinpárt vezetnek a furótelepre s az állomás kibővítését is tervbe vették. Az egbelli petroleumkutató egyelőre elzárták.

A parajdi sóüzem fejlesztése érdekében Kisküküllő vármegye közigazgatási bizottsága felterjesztést intézett a pénzügyminiszterhez. Elmondja a felterjesztés, hogy a marosújvári sóbányákat ért katasztrófa által beállott esőlökkenés pótlása szempontjából kívánatos volna, hogy a parajdi sóüzem termelése fokoztassék.

Schulz A.
OKL. MÉRNÖK
GYÁRKÉMÉNYEK-KAZÁNBEPALAZÁSOK
BUDAPEST VII. ARÉNA ÚT. 80. SZÁM. TELEFON 23-29, 2231, 212-23.
SCHULZ
GÖZTEGLAGYARAK. R. T.

Kisküküllő vármegye a tervezetet Udvarhelymogyénak is megküldötte pártolás végett; Udvarhelymogyé közigazgatási bizottsága a múlt héten tartott ülésében foglalkozott a felirattal, amelyet teljesen magáévá tett.

Kolozsvár és a földgáz. Kolozsvár város törvényhatósága nemrég elhatározta, hogy a város földgáz-koncessziója érdekében újabb sürgős deputációt meneszt a pénzügyminiszterhez. Gróf Bethlen Ödön, Kolozsvár főispánja és Haller Gusztáv, Kolozsvár polgármestere most informálódtak a pénzügyminiszternél és ennek alapján küldöttség menesztést elhalasztották. A pénzügyminiszter még nincs abban a helyzetben, hogy végképen dönhetne.

A herceggprimási márvány- és mészkőbányákat a budapesti Fischer János fiaik kőfaragó cég husz évre bérbe vette. A szittli, bányahegyi és gerecsi vörös márvány-, valamint a harasztli mészkőbányáért, amelynek az évi termelését körülbelül 5000 m²-re irányozták elő, a cég a herceggprimási uradalomnak minimális évi 21.000 K az üzleti eredményben való részesedésben kifejezett bért fizet. A cég az üzemet, mihelyt az időjárás megengedi, meg szándékozik kezdeni és ki is akarja bővíteni.

Épül az ágyugyár. A győri ágyugyár építését már megkezdték. Egyelőre a gyárhoz vezető utakat, a gyári iparvasutat, a csatornát és vízvezeteket készítik.

A gyári épületekre január végéig adhatók be az ajánlatok. Az építkezés ügyében tehát csak azután lehet dönteni, de elvként már most is ki van mondva, hogy az építkezésre a megbízást csak magyar vállalkozó kaphatja meg. Egyelőre hárommillió forintot terveznek.

Elvont bányajogositvány. Bächrich, Jakab rosznyói lakosnak Szepesvéghely község-határában Junó védnevű bányateleke volt. Minthogy a bányatelek éveken át üzemen kívül állott s a tulajdonos ismételt felhívás után sem helyezte üzembe, az iglói bányakapitányság elvonta a jogositványokat.

Versenytárgyalási eredmények. A m. kir. állami szénbányák központi igazgatósága által robbantószerkek beszerzésére tartott versenytárgyalás alapján szállít: *Magyar robbantóanyagok gyára, Zuzány:* 600 kg. I. sz. dinamit 10.980 K, 9500 kg. II. sz. dinamit 15.485 K, 10 drb 3. sz. lökupa 202 K, 2000 drb 6. sz. lökupa 67 K, 12.000 drb izzógyújtók 1 m. h. huzal 3. sz. lökupa 1622 K, 15.000 drb izzógyújtók, 1 m. h. huzal 6. sz. lökupa 2227 K, 14.500 drb izzógyújtók, 2 m. huzal 3. sz. lökupa 2880 K, 30.500 drb izzógyújtók, 2 m. h. huzal 6. sz. lökupa 6359 K. 150 kg. 3-szoros csupasz fővezeték 630 K. — *A Dynamit Nobel-gyár -t., Pozsony,* szállít: 20.000 kg. II. sz. dinamit 32.600 K,

200 kg. pannonit 338 K, 11.200 drb 3. sz. lökupa 226 K, 27.000 drb 6. sz. lökupa 904 K, 5000 drb 8. sz. lökupa 301 K, 8000 drb izzógyújtók, 1 m. h. huzal 3. sz. lökupa 1081 K, 15.000 drb izzógyújtók, 15 m. h. huzal 3. sz. lökupa, nedves h. 4853 K. — *Rickford és társai, Lajtaszentmiklós,* szállít: 3600 kar. gyújtózsínór 8 m. h. 864 K., 2700 kar. gyújtózsínór vízhatlan 1620 K — *Dobiaschi és Dörner, Arad,* 4000 kar. gyújtózsínór, vízhatlan 2400 K.

Előadás az ártézi kutakról. A Magyar Mérnök- és Építész-Egyletben e hó 27-én a to. hét órákor Farkas Árpád mérnök „Ártézi kutaink jövője” című előadása keretében ismertette mindazokat a tennivalókat, amelyek az ártézi vizek ma még homályba burkolt eredetének megismerése, a kutakra vonatkozó adatok gyűjtése és feldolgozása, végül a víz védelme érdekében sürgősen szükségesek.

Tanulmány a kovaföldről. Szántó Béla és Somló Károly, okl. vegyész-mérnökök, a Magyar-Német Kovaföld Részvénytársaság igazgatói érdekes tanulmányt írtak a kovaföldről. A tanulmány bevezetésében a kovaföld előfordulását ismertetik, azután elmondják, hogy a kovaföld előfordulásoknak technikai célokra való felhasználására nálunk vannak a legmodernebbül berendezett művek; első helyen említendő a Szurdokpüspöki Kovaföldgyár. Telepeink egyébként is kimeríthetetlenek. A gőzgéptechnikában a hetvenes években kezdtek a kovaföldet alkalmazni, amellyel, hőszigetelés szempontjából, legnagyobb hőmegetkarítás érhető el. A szakszerű és a szakemberek részére hízagot pótló tanulmány befejezéséül a szerzők a kovaföldnek az építkezés terén, a mezőgazdaságban és egyéb alkalmazásaiban való használhatóságát ismertetik.

Az „Adó” című gyakorlati iránymű s Szepesi Mihály szerkesztésében megjelenő adó- és illetékügyi szaklap januári füzete ismerteti a földadót s a fővárosban életbelépett új adókezelési rendet. A folyóirat évi előfizetési díja 6 korona s kiadóhivatala: Budapest, V. Ujpesti rakodópart 6/a szám alatt van.

Cervas gyújtókészülék nyitott acetylén bányalámpák részére. Az 1. rajz a cervasas öngyújtó készüléket ábrázolja, a 2. rajz pedig azt, hogy miként szerelik a gyújtókészüléket az acetylén-lámpára. Amint látható, a készülék, mely mindössze néhány dekagrammot nyom, tehát a lámpa súlyát nem emeli, csőbilincsszerű alkatrészrel bír; ezen alkatrész arra való, hogy segítségével a gyújtókészülék az acetylénlámpa lángzóját védő hüvelyre, avagy ha ily védőhüvellyel a lámpa nem bír, a lángzót tartó könyökre erősítsék. A felszerelés félpernyi időt kíván. E gyújtókészülék

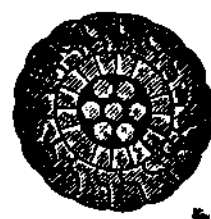
FELTEN ÉS GUILLEAUME

kábel-, sodrony- és sodronykötél-gyár részvénytársaság

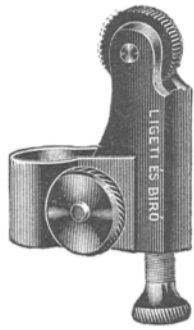
BUDAPEST, I., Budafoki-ut 13533. hrsz. — TELEFON: — 60-11, 60-12, 60-13, 60-14.

Ólomkábelek. Villamvilágítási vezetékek. Sodronykötelek. Elektrolitikus vörösréz huzalok, okonítvezetékek, ♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦ szerelvények stb. ♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

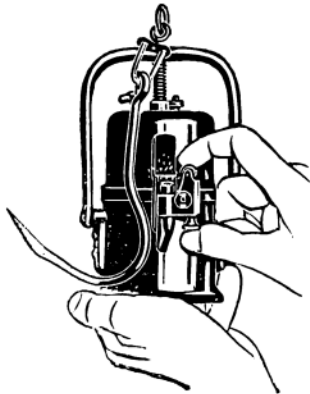

előnye egyrészt gazdaságos voltában, másrészt pedig abban rejlik, hogy a lámpa felgyújtásakor, avagy ha a lámpa elalszik, nem kell gyújtószerszám után járni, keoresgélgni, mert az öngyújtó készülék, állandóan

1.

használatra készen, a lámpán magán azonnal rendelkezésre áll. A gazdaságosságot illetőleg a következő adatok állanak rendelkezésünkre. Egy cervasbetéttel körülbelül 6000 gyújtást eszközölhetünk, ami tekintve, hogy egy csomagban körülbelül 50 gyufa van, 120 csomag gyufának felel meg. A gyújtókészülék ára

2.

cervassal együtt egy korona. Ezzel szemben a 120 csomag gyufa, melynek legalább még egyharmad része gyújtás előtt elalszik, 2 korona és 40 fillérbe kerül. Ha azonban a készülékben levő cervas, mely különben évekig eltart, elkopott, tekintettel arra, hogy a készülék maga el nem pusztul, csak a cervas beszerzése szükséges, mely darabonként csak 10 fillérbe kerül, ami a 2 korona 40 fillér gyufaszükséglettel szemben, eltekintve egyéb előnyeitől, tekintélyes megtakarításnak felel meg. Az acetylen bányalámpagyújtókészülékek beszerezhetők: Ligeti és Biró cég bányászati szaküzletében Budapest, V Vigszínház-utca 5. sz.

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

A csökkenő aranytermés. Az amerikai pénzverő intézet igazgatója legújabb kutatásai alapján megállapítja, hogy a világ összes aranytermelése tekintélyes visszaesést mutat. Ez a visszaesés az előző évvel szemben kerékszámban 54 millió koronára rug. Amíg ugyanis az előző esztendőnek aranytermelését 2 milliárd és 238 millió koronára becsülte, a most lefolyt évben 54 millióval kevesebbet állapított meg, amelyből az Egyesült-Államok egyedül 24 millió korona csökkenést mutatnak ki. Ennek a jelentékeny visszaesésnek okát Roberts abban találja, hogy Nebraska és Nevada államokban a kitermelés mindjobban csökken. Ezt a csökkenést némileg egyensúlyozza a kaliforniai többtermelés, mert ebben az országban a múlt évi termelés már 96.51 millió koronára emelkedett. Az északamerikai Egyesült-Államok egyébiránt a múlt esztendőben kerék számban 426.25 millió korona aranyat és 196.2 millió korona ezüstöt termeltek ki.

Vasbánya a Dardanellákban. Konstantinápolyi jelentések szerint a Márványtenger ázsiai partján, félóránnyira Ghuredsetől 10.000 dönöm (1 dönöm = 919.3 m²) kiterjedésű vasérctelep van, melynek érce 55% vasat tartalmaz.

Bányák Ujjgörögországban. Az új területek vízeséseinek hasznosítható erejét 18 ezer lóerőre becsülik, de ezekből csak 2320 lóerőt értékesítenek. A chalkisi félsziget vasércbányája évenként 200.000 tonna vasércet szolgáltat, a gerakini bánya pedig évenként több ezer tonna magnézitet. Serres, Banica és Korica környékén széntelepek vannak, Nigrita környékén a Nosto folyóban aranyat kutatnak.

Munkáskizárás a karrarai márványbányákban. A karrarai márványbányák munkásait a bányagazgatóság kizárta. A kizárás már nyolc hete tart és körülbelül 10.000 munkás vesztette el keresetét. A munkások és munkaadók között fennálló harc hétről hétre jobban kiélesedik, úgy hogy kilátás sincsen békére. Egyáltalán még nem is voltak eddig a munkások és munkaadók közt béketárgyalások s a márványexport egészen megszűnt Karrarából.

A bányászat Argentínában. Az argentiniai bánya- és kohóipar gazdasági jelentősége ez idő szerint igen csekély, ez az ipar most megint a kezdet legelején van. A legrégebb bányakerület a Cerro de Famatina, La Rioja tartományban. A kerület már a 19. században vonta magára a jezsuiták és aragóniaiak figyelmét s ezeknek az akkori viszonyokhoz képest meglehetősen jelentékeny, jóllehet nagyon primitív kiaknázására nyújtott alkalmat. Vasutak és más szállítási eszközök hiányában az érceket öszvéreken kellett a tengerparthoz vitetni. A szállítás hónapokig tartott. Ezért akkoriban csak az ugynevezett bonanzákat lehetett kiaknázni, vagyis azokat a helyeket, ahol a menetek összehalmozkoznak, vagy keresztezik egymást s ez okból különösen

Szivattyukat és mérlegeket

gyárt mint különlegességet és legnagyobb raktárt tart épület- és diaphragma-szivattyukban

Árjegyzék ingyen és bérmentve

Garvenswerke Wien, II., Handelsquai 130

gazdagok ércekben. Ezek tehát tulajdonképpen csak tisztán ezüsttartalmu helyek voltak, melyeket a jezsuiták és aragóniaiak kiaknáztak és az ércet Spanyolországba hajózták el. A Cerro de Famatina sok régi munkáján látni még ma is ténykedésük nyomát.

Az azután következő argentinai polgárháborúk idejében, a jezsuiták és aragóniaiak, félték életüket és vagyonaikat, munkájukat beszüntették és menekültek. Csak a múlt század 80-as éveiben kezdődött megint a bányamunka Famatina-kerületben. Főképpen franciák voltak, akik ott kisebb társaságokat alakítottak. De nem boldogulhattak, mert a vasut abban az időben csak a tengerparttól Kordobáig — az ut feléig — vezetett. Azóta a vasutat Chilecitoig, a Cerro de Famatina lábáig építették ki és onnan a Mojikana-kerület bányáihoz, mintegy 4.200 m. magasságban egy 33 km. hosszú sádronypályát fektettek.

Azután megint jött egy idő (1905—1908), amikor egy látszott, hogy nagy lendülésnek indul a bányáipar Argentínában. Számtalan koncessziót kértek és adtak és kiaknázásukra sok (legalább 30) részvénytársaság alakult. De mindezek a társaságok, amelyek részben a gépeket is Európában rendelték, eddig még semmit sem értek el. Vagy a legrövidebb idő alatt szűntek a színtérről, vagy tovább maradtak meg, de nem dolgoztak. A kudarc oka nem az volt, mintha nem lett volna elég jüvedelmező a kiaknázás.

A spekuláció vetette magát rá akkor a bányáiparra és a társaságok alapítóinak legkisebb gondja az volt, hogy komoly ipart teremtsenek, inkább üzletkeresésekre iparkodtak az alapítás révén.

Az Argentínában ebből kifolyólag támadt bizalmatlanság folytán, a kétségtelenül létező bányakincsek csak úgy volnának emelhetők, ha külföldi tőke érdeklődne iránta és mindenekelőtt megbízható prospektörök és bányamérnökök vizsgálnák meg közelebbről a viszonyokat.

Argentínában ezidőszereint néhány csekély jelentőségű aranybányán kívül alig van több három ércbányánál üzemben.

A Famatina Development Company (központja Londonban van) tulajdonosa Mojikana-bányáknak s már jelentékeny mennyiségű ércet bányászott s még nagyobb mennyiségeket tárt fel.

A Famatina Development Co.-n kívül kiemelhetők még a következő társaságok: Los Bayos (rézércel), La Guandacol (ólom- és ezüstércel), Rio Amarillo Copper Co. (rézércel, arannyal és ezüsttel kapcsolatban), Estrella del Norte (aranybánya, amely még kezéressé van feltárva) és Inviolables.

Minde társaság (a Famatina Development Co.-t kivéve) csak nagyon korlátolt üzemmel dolgozik. A Famatinának egész modern kohója van (2 Water-jacket 3 150 t. kapacitással), a Rio Amarillónak 1 Water-jacketje 50 teljesítőképességgel. A Los Bayos Water-jac-

ketje (hasonlóképpen 50 t. teljesítőképességgel) még nincsen felállítva. Van aztán egy mechanikai előkészítőtelepük és egy telepük nedves (olaj-) oljárásra.

A bánya- és kohóművek privát kezekben vannak, csupán a Comodoro Rivadaviai levő petroleummozdónél van az állam érdekelve.

A beruházott tőke állítólag túlnyomóan angol.

Kiaknázásra édeses réz, Wolfram, ezüst és arany helyeket gyanítanak még a még kevésbé kikutatott Cerro de Famatinában és más helyeken.

Az összes bányatársulatok részvénytársasági alapon létesültek.

DEUTSCHER BERICHT.

INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

Petroleumquelle im Komitate Nyitra. Von unserem Berichterstatter erfahren wir, dass die in unserer vorherigen Nummer mit Vorbehalt veröffentlichte Nachricht über die Petroleumquelle im Komitate Nyitra, den Tatsachen vollkommen entspricht. Im Laufe voriger Woche wurden drei Petroleumwaggons von der Station Egbell nach Pozsony befördert. Die chemische Zusammensetzung dieses Öls ist noch nicht bekannt, jedoch dürfte es sich, den äusserlichen Anzeichen nach, um eine sehr feine Qualität handeln.

Neues Kohlenbergwerk in Bulgarien. Wie wir erfahren, hat ein Budapester Konsortium, bestehend aus den hiesigen Industriellen Baron Hermann Groedel, Hofrat Julius von Engel und Berthold Storfer, von der bulgarischen Regierung sehr bedeutende Kohlenterrains in Bulgarien käuflich übernommen. Die Kohle wurde von einem allerersten ungarischen Geologen sorgfältig untersucht und soll nach dessen Gutachten gleichwertig der Cardiffkohle sein. Die Entstehungskosten dieser Kohle dürften unter denjenigen der

Bányaiskolát jelesen végzett

10 évi üzemi gyakorlattal bíró, a szokásos országnyelveket beszélő egyén, ki a bányászat minden ágában jártas, bányafelméréseket önállóan végez, mindenfajta furó és résoló gépekkel dolgozik, az adminisztratív teendőkben jártas, megfelelő állást keres. — Szíves megkereséseket „Erélyes bányász” jelige alatt a kiadóhivatalba kéretnek.

Reinhard Wilhelm bányász Crefeldben az 54327. sz. és „Eljárás és berendezés vándorló bányakiépítés előállítására” című magyar szabadalmának gyakorlatba vétele céljából hajlandó gyártási engedélyeket adni, esetleg szabadalmát teljesen el is adja. — Bővebb felvilágosítás nyerhető Meller Ernő hites szabadalmi ügyvivőnél Budapest, VIII., Üllői-ut 2.

Luftfilter

baut als
besondere
Spezialität

G. A. Schütz

Maschinenfabrik
Abt.: Luftfilterbau

Wurzen, Sa.

ungarischen Werke stehen und wird in Bulgarien für Kohle dieser Qualität ab Grube 350. Frs. per Waggon bezahlt. Im Stollenbetrieb wurden bereits die Schürfsarbeiten mit sehr gutem Resultate in Angriff genommen; die Flöze haben eine Mächtigkeit von 2 bis 8 Metern. Die Kohle gravitiert zur Donau und auch zum Hafen Várna. Bulgariens Bedarf an Kohle ist bereits so gross als man bei stärkster Produktion in den nächsten Jahren zu erzeugen in der Lage sein wird. Man hat die Absicht dieses Werk in eine Aktiengesellschaft umzuwandeln an deren Finanzierung sich auch eine grosse deutsche Bank beteiligen dürfte. Die bulgarische Regierung hat ihrer Bereitwilligkeit Ausdruck gegeben, der neuen Gesellschaft namhafte Konzessionen zu bewilligen, namentlich langjährige grosse Kohlenlieferungsverträge für die bulgarischen Staatsbahnen zu schliessen, bedeutende Refaktion zu gewähren, das erforderliche Grubenholz billig zu überlassen und auch Steuerbegünstigungen zu bewilligen.

Die Erzeugung von Ziegeln aus Eisenschlacke in Vajdahunyad. Auf Antrag der Direktion der statlichen Eisenwerke in Vajdahunyad beschloss die Zentral-Direktion der Staats Eisenwerke die Errichtung da selbst einer Fabrik zur Erzeugung von Ziegeln aus Eisenschlacke. Der Betrieb dieser Eisenschlackenziegelei wird baldigst beginnen. Der Preis dieser Schlackenziegel dürfte sich um 50% billiger stellen, als derjenige der Tonziegel.

Ein neues technisches Büro in Budapest. Hier wurde unter der Firma *Dávid Kertész, V* Visegrádi-utca 17. ein neues technisches Büro gegründet. Die Inhaber dieses Unternehmens waren bisher bei der Schlick-Nicholson und der Vaterländischen Maschinenfabrik-A.-G. tätig. Die neue Firma hat bereits die Vertretung der Dampfapparatenbau-Gesellschaft m. b. H. Wien und der Berliner Wasserversorgungs G. m. b. H. übernommen.

Győrer Waggonfabrik. Den Meldungen über Betriebsbeschränkungen der Győrer Waggonfabrik entgegen, erfahren wir von zuverlässiger Seite, dass eine Direktionsratssitzung der Gesellschaft in der letzten Zeit überhaupt nicht stattgefunden hat. Der Direktionsrat hat sich mit der Frage einer Betriebsreduktion nicht befasst und die Bestellungen pro 1914 sind den ungarischen Waggonfabriken bis zur Stunde überhaupt nicht bekannt geworden. Die rumänischen Waggonlieferungen wurden nicht, wie es heisst, an eine deutsche, sondern an eine österr. Gruppe von Waggonfabriken vergeben.

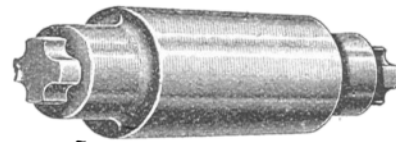
Eine neue Petroleum Gesellschaft in Rumänien. In Rumänien wurde unter der Firma „The Danube Oil Trading Company of Rumania Ltd.“ eine neue rumänische Petroleum Gesellschaft ins Leben gerufen, die die Geschäfte der Gesellschaften: „Rumänische Petroleum Maatschappij Bacau“ und „Petroleum Exploration Maatschappij Stănești“ übernehmen wird. Die neue Gesellschaft wurde mit einem Kapital von 700.000 Pfund Sterling dotiert, wovon 400.000 Pfund Sterling in Vorzugsaktien und die übrigen 300.000 Pfund Sterling in gewöhnlichen Aktien zur Ausgabe gelangen.

Die österreichische Kohlenproduktion in 1913. Die Kohlenproduktion in Österreich hat in 1913 eine nennenswerte Zunahme zu verzeichnen. Die Steinkohlenproduktion betrug rund 164 Millionen Meterzentner und ist demnach gegen das vergangene Jahr um 8 Millionen Meterzentner gestiegen. Die Koksproduktion des letzten Jahres umfasste 2570 Millionen Meterzentner gegen 2320 Millionen 1912. Noch grösser als bei der Steinkohlenproduktion war die Steigerung der Braunkohlenförderung. Diese betrug 27250 Millionen Meterzentner gegen 26480 Millionen Meterzentner in der vorangegangenen Zeitperiode.

Walzen-Fabrik Gesellschaft m. b. H.

Aussig a. d. Elbe.

A Walzengiesserei vorm. KÖLSCH & CIE, Aktien-Gesellschaft Siegen in Westfalen flókja.

Öntöttvas hengerek 50.000 kg. sulyig az ipar minden ágazata részére. Legjobb, legcélszerűbb minőség, kifogástalan megmunkálás. -:- Különlegesség:

Kérges öntésű hengerek.

Egészen 1100 mm. átmérőig, 4000 mm. hosszúság mellett. Évi termelés 16.000.000 kg. megmunkált henger. Érdeklődések BRUNOVSKY J. PÁL magánmérnök, BUDAPEST, IV. kerület, Váci-u. 79. címre intézendők.

(988/6/II.)

LAUFER

GEPGYAR

Budapest VII.
Palotai-út 15H.
Telefon. 75-40.

Kötelpályák.
Kisvasutak.
Bányakocsik.